A 3410.

Tarwilinne

sowiminne

iggapäwases ellus täita.

H. Laakmanni
book kogust 1916

W. J.
N 25.

Tartus, 1879.

Trükkitud H. Laakmann'i juures.

Gegen den Druck dieſer Schrift iſt von Seiten der Livländiſchen Evangeliſch-Lutheriſchen Conſiſtorii nach vorgängiger Durchſicht derſelben nichts einzuwenden.

St. Marien in Dorpat, 1879, Januar 17.

Im Namen und Auftrage des Conſiſtorii:

A. H. Willigerode,
Conſiſtorialrath.

Nr. 119.

Tsenſuri pooleſt lubatud. — Tallinnas, 5. Februaril 1879.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
35754

Armas luggia!

Minnul on ſulle middagi ütlemiſt, — minnul on ſowimiſt igga hingele, kes ſedda lehte loeb, lühhikeñe, agga wägga tarwiline ſowimine.

Esmalt tahhan armastusſes küſſida, kuidas ſinno iggapäwane ellu omma ellumajas on? Kui hommiko üllesſe tõuſed omma aſſemelt, ſiis on muidugi teada, et üks ristiinnimene palwet peab ja ka päwa ſellega lõppetab.

Agga et meie wägga uſſinat olleme pattu teggema, ſiis on meie kohhus iggapääw iſſeärranes palluda: Jummal anna minnule, pitkameelt, armastuſt ja kannatuſt, wagga ſüddant ja ſinno kartuſſe waimo.

Köike tihhim tulleb abbiellu, laste, perre ja nabrede wahhel, nurrinat ja pahhanduſt. Kui agga ſiiski, et küll pitkameelt ja kannatuſt ommale

palluſid, pahhandus ja nurrin omma majas ehk nabre wahhel tõuſeb, ſiis pöra ruttu omma mõtted, armastusſe ja kannatusſe peale ja anna ſedda pahhanduſt, pitkamelele järrele arwata, ja ſiis peab armastus ja kannatus otama, mis pitkmeel wälja arwab. Pitkmeel ſaab nüüd üks kohtumõiſtja ollema ſelle asja ſees. On pitkmeel nüüd heasti järrele mõttelnud ja ütleb ſinnule: ſe on hea, et ſa jõutſid kannatada; minna ollen ſedda asja pitkalt järrele arwanud, teie ollete ſelle asja ſees mõllemad ſüüalluſed, ſeſt pahhandus ei tulle mitte ühheltpoolt, waid mõllemalt poolt.

Et ſiiski ennamesti ühhel wähhem, teiſel rohkem ſüüd on, ei tohhi meie ſedda ſüüd mitte wae peale panna, ſeſt et Jummal ka meie wõllad mitte warsti wae peale ei panne, ehk mis tenitud on, mitte warsti kätte ei maksa. Meie ei tohhi egga pea mitte iſſe kohhut mõiſtma, ſeſt praegu tullime pitkamele kohtuſt läbbi, ja ſeal mõisteti meit mõllemad ſüüalluſeks.

Kui agga nüüd kannatamatta meel weel ſiiski ei tahha rahhu olla, ſiis tulleta omma mele, et hommiku ommale palluſid, wagga meelt ja jummalakartusſe waimu, ja et püüha Jummal ſinno tiggeda ſüddamesſe watab ja nääb, et ikka weel omma pattu õigusſe ſees tahhad eddaſi ellada.

Kõike ſelle peale on minnul ſulle ütlemiſt, ſelleta omma asjad ja te leppituſt omma ellu majas, omma naeſe, laste ja perrega ja ka omma

nabredega enne õhtud. Ärra lasse mitte pääwa enne alla minna, kui omma asja olled selletud.

Mis wisi meie leppitust teme, selleks tahhan minna teile luggu, mis kahhe mehhe wahhel sündis, õppetusseks ette panna.

Nende wahhel tõusis riid ja möllemad teadsid küll, et süüalluse olli, agga kumki ei tahtnud leppitust tehha. Pääw jõudis õhtu jubba õige maddalasse ja mehhed teatsid möllemad wägga heasti, et ei tohhi pääwa lasta alla minna wihhaga süddames. Möllemad watasid pääwa peale, pääw olli jubba warsti alla minnemas, agga meeste wihha ei olnud weel mitte lahkunud ja kõwwad süddamed ei olnud weel mitte pehmeks sanud. Ühhekorraga hüdis üks nendest: wend, pääw lähheb praegu alla. Sedda sõnna mõistis ka warsti teine, jookfid ruttu ühhe teise wastu, teggid leppitust, antsid kätt ja suud, ja jõudsid sedda weel waewalt enne tehha, kui pääw alla läks.

Ingewaenlane agga olleks sowinud, et pääw enne olleks alla läinud, siis olleks wõit temma kääs olnud.

Armas luggia! Sinna ei pea mitte leppimissega wiwima. Kui riid ehk nurrin hommiko tõuseb, siis püa ka warsti leppitust tehha, sest kui pea ei tulle, et teine ja kolmas pahhandus tagga järrele tulleb ja se siis sinnule wägga raskeks jääb, ärra leppida. Se pärrast hakka warsti,

kui riid tõusis, leppituſt teggema. Minne ja pakku omma naeſele, ehk naene omma mehhele leppituſt, kum ſedda enne teeb on targem ja ſaab enne Jummala kääſt omma pattud andeks.

Seſt et wägga uſſinad olleme pattu ſisſe langema, peame ennaſt wägga hoidma, et kurri ſüddames mitte wõimuſt ei ſa. Meie peame wägga walwama, et omma liggemeſt halwa ſõnnadega mitte ei pahhanda, ehk mõtlema, eſſiteks pahhandan minna tedda ja pärraſt teen jälle leppituſt. Selle eeſt peame ennaſt wägga hoidma, ſeſt et küll leppituſt pärraſt olleme teinud, jäwad ſiiski need halwad ſõnnad temma ſüddame põhja ſeisma ja sõbrus ei ſa mitte ennam, nenda puhhas kui endine, ollema. Agga weel ennam, ſinna olled „ſellega ka Onnisteggiat pahhandanud, olled ka Temma wasto ekſinud ja pead ſiis ka Onnisteggiat ſüddameſt palluma, et Temma ſinnule andeks annaks; — ſepärraſt on parrem, et mitte omma liggemiſt ja Onnisteggiat ei pahhanda.

Armas luggia! Leppituſt pakku pea ja ärra ota mitte, et teine ſedda enne teeks. Lihhale, ſe on wanna innimesſele, on ſe küll wägga raske leppituſt tehha, agga täida Jummala tahtmiſt pea, ſelle läbbi ſaab ka ſinno ſüddame koorm enneminne ärra wõetud. Mõttle ſelle peale tõemelega, kas ſa noor ehk wanna olled, kui palju jubba ſelle wastu ekſiſid, kui mitto ſadda päwa

ſinno wannadusſes on möda läinud, et ſinna mitte leppituſt ei olle pakkunud? Kas tahhad ikka weel omma kangekaelusſega Jummala ees julgeste pattu tehha?

Ärra unnusta mitte, et Jummala pühha ſilmad ſind iggalpool näggewad ja Temma körwad keik kulewad, mis ſinna teed ja räkid. Sinna peakſid ſedda teades wärriſema ja kartma, kui üks patt ſind tulleb kiuſama. Minna pallun ſind ſüdddameſt, et ſedda öieti tähhele panned ja mitte ei unnusta, igga hommiko ommale, pitkameelt, armastuſt ja kannatuſt, wagga ſüddant ja Jummala kartuſſe waimu, palluda ja ſelle manitſusſe järrele mis pitkmeel öppetas, ellada.

Onnisteggia on ikka walmis palwet kuulda ja kui ſiis ommale pallunud olled, pitkameelt, armastuſt ja kannatuſt, wagga ſüddant ja jummalakartuſſe waimo, ſiis pead ka keikeſt ſüddameſt ja rammuſt, omma palwe järrele teggema. Kui ſa ſedda mitte tehha ei tahha, ommale ſedda mitte nõuks ei wõtta, ſiis ei tohhi ſinna ka mitte palluda, muidu teed ſinna Onnisteggiat omma pattu tendriks. Kelle jures ehk kus majas ſe weel mitte prugitaw ei olle, et palwet hommiko ja öhto teeb, ſe wõtko ſedda ommale tänna weel nõuks ja tehku ſelle järrele, mis ſelle lehhe pealt leiab, ſiis ſaab temma tõesti rahhulisſe ſüddamega omma aſſeme peale heitma.

Üks mees räkis omma kurwa luggo. Üllestõustes olli temma ommale hommiko pallunud,

armastuſt ja kannatuſt, tahtnud ſelle järrele omma naeſele head nõu anda ja ei mõttelnud ſellega miski pahha. Naene agga ei annud ni palju aega, üttelnud holimatta ſõnna, mis läbbi pahha meel tõusnud. Mees ei teadnud kumki poole leppituſt pakkuda, ſeſt et aſſi wägga wäike olnud, paari tunni pärraſt tulnud teine pahhandus ja enne kui lõuna jõudnud, kolmas pahhandus. Nüüd olli ſe mees hakkanud mõtlema, ma pallusin ommale hommiko pitkameelt, nagu ühte kohtumõiſtjat, mõista nüüd! kohhut, kelle süü ſe on, et meie wahhel pahhandus tõuſis? Onnisteggia andnud ſelle peale ſüddame tundmisſes pühhawaimo läbbi teada, et naene teadmatta terrawa ſõnna olli üttelnud ja kõik need kolm asja ei olnud pool koppike wärt, agga patt olli mõllemate ſüddame ees, ja ei olnud mitte ärraſelletud Onnisteggiaga. Siis ütles mees, istuſin mahha ja arwaſin pitkalt ſedda asja järrele ja leitſin, et iſſe ſüüallune ollin, ſeſt et külma ja tuima ſüddamega palwet teggin.

Sepärraſt annan weel ſedda nõu, kui palwet teed, ſüddame ja ſuuga ühtlaſſi, ſeſt Jummal ei anna ennaſt mitte pilkata. Pühha kirri ütleb: Sõnna kuulma on parrem, kui ohwer, ſeſt wastupanneminne on ſuur patt ja wastutõrkuminne on wõera jummala tenistus.

Weel ſowin minna wimaks mele tulletada, et olleme ſiin majalisſed ja teekäijad, ja et aeg

pea tulla wõib, et ärra peame minnema. Ühhe ürikesse aja pärraſt wõib olla, et teie lapſed ja noored innimesſed omma wannemad mitte ennam ei nä, ſellepärraſt ei pea teie tännu ja armastus, teie ſõnnakuulminne ja auuandminne nende wastu, ilmaſki otſa ſama, ſeſt et teie weel nendega ühhes ollete: teie ei tohhi ilmaſki unnustada, kui ſuureks waewaks ja murreks, teie neile ollete olnud.

Teie wannemad kaswatage omma lapſi, targamelega Jummalakartusſes üllesſe.

Wõib olla, et teie ſõbrad, nabred ja liggemad, lühhema ehk pikkema aja pärraſt omma ſõbru ehk keike armſamaid ennam mitte ei nä, ſepärraſt armastage neid nüüd weel nikaua, kui nemmad teie jures on.

Ma tahhan armſad noored innimesſed ſeſt armastusſeſt, mis wannematel laste wasto on, weel wähhe pikkemalt räkida.

Üks mees, kes nüüd isſe jubba wanna on, kes esſimest korda omma wannematte majaſt wälja läks, wõeraſt tenima, ei wõi ſedda ilmaſki ärraunnustada, mis ſuurt armastuſt wannemat temmale üllesſe näitaſid. Sedda ſuurt armastuſt ei olnud temma mitte weel tunnud, mis wannemattel temma wasto olli. Jummalaga jättes ſaatis temma armas emma tedda nuttes ja ſuure kurbtusſega kaua aega eddaſi. Kui ſilmad emma peale wataſid, näggid nemmad ſedda ſuurt armastuſt, et ſilmawesſi räkimiſt ärra keelas.

Nikaua kui nähha wõis, seisis emma ja watas tedda takka. Se keik ärratas ka poja armastust, mis mitte enne ei tunnud, ja kui aasta pärrast taggasi tulli, siis ollid rõõmu pissarad jälle emma silmis nähha. Nenda se sündis ka eddespiddi ja wannematte armastus ei lõppenud temma wasto ilmaski ärra.

Nüüd on wannemad mõllemat ammu surnud ja poeg isse wannaks sanud, agga tihti mõtleb temma: oh ollekssid nemmad weel minno jures, nüüd mõistaksin nendele rohkeminne head ja armastust, üllesse näidata; — agga nüüd ei olle se mitte ennam wõimalik. Sepärrast armsad lapsed, ärge unnustage mitte neljat käsku, sest selle kässul on issearranis suur ja õnnistud tõutus.

Meie olleme agga ühheteisega üks lühhikenne aeg tee peal, meil on agga siin wõimalik üks lühhikenne aeg armastust üllesse näidata ja wasto wõtta. Haud, mis keike looma wiimne koht on, saab meid wasto wõtma ja siis on kõik hiljaks jänud.

Ürikesse aja pärrast woib olla, et maailm sind mitte ennam ei nä. Sinno aeg ruttab mõda, sinno ramm saab nõdraks, sinno päwa töö lõppeb: sinna lähhed siit mailmast ärra, üllesse Issa jure. Sellepärrast pead sinna kurjast pörama, ilma wässimatta head teggema, keige pealt armastust üllesse näitama ja Onnisteggia järrele nõudma. Siis olgo et mõnne aja pärrast

ſind ennam maa peal leida ei olle, ſinno mällestus jääb ſiiski õnnistud ja ſinno waim lähheb taewa Õnnisteggia jure, kes ſind on enne armastanud.

Armas luggia! Se on minno wiimne kõnne ſiin ihhulikko ellus; koggudusſe osſaſamisſes ei ſa meie mitte ennam koos ollema, agga waimus olleme koos ja anname ühheteiſele kätt.

Se Jummala rahhu, mis üllem on kui kõik mõistus, jägo teie kõikitega.

Teie wanna ſõbber

M. J.

Trükkitud H. Laakmann'i juures.